

Advies over de conceptnota 'Samen taalgrenzen verleggen'

Vlaamse Onderwijsraad
Kunstlaan 6 bus 6
BE-1210 Brussel
T +32 2 219 42 99
F +32 2 219 81 18
www.vlor.be
info@vlor.be

Wijs beleid door overleg

Advies over de conceptnota ‘Samen taalgrenzen verleggen’

INHOUD

1	SITUERING	3
2	INLEIDING	3
3	ALGEMENE OPMERKINGEN	4
3.1	BASISVORMING	4
3.2	PEDAGOGISCHE VRIJHEID	4
3.3	LACUNES	5
4	OVER DE NIVEAUS HEEN	6
4.1	SLEUTELCOMPETENTIES	6
4.2	STANDAARDNEDERLANDS	6
4.3	THUISTAAL	6
4.4	MEERTALIGHEID	6
4.5	AFSTEMMING TUSSEN BINNEN- EN BUITENSCHOOLSE TALENSTIMULERING	7
4.6	TAALCOÖRDINATOREN	8
4.7	TALENBELEIDSPLAN	8
4.8	TESTEN	8
4.9	TALENPORTFOLIO	9
4.10	EXPERIMENTEN	9
4.11	OUDERBETROKKENHEID	10
4.12	UITSLUITEND NEDERLANDS?	10
5	BASISONDERWIJS	11
5.1	NEDERLANDS	11
5.2	ANDERE TALEN	11
6	SECUNDAIR ONDERWIJS	12
6.1	NEDERLANDS	12
6.2	ANDERE TALEN	12
6.2.1	Binnen het curriculum	12
6.2.2	Buiten het curriculum	13
6.3	CONTENT AND LANGUAGE INTEGRATED LEARNING (CLIL)	13

7 ONTHAALONDERWIJS	14
7.1 BASISONDERWIJS	14
7.2 SECUNDAIR ONDERWIJS	15
8 LERAREN	15
8.1 DE JUISTE TAALCOMPETENTIES IN DE KLAS HALEN	15
8.2 LERARENOPLEIDING	16
8.3 STARTERSTOETS IN DE LERARENOPLEIDING	16
8.4 ONDERSTEUNING EN NASCHOLING VAN LEERKRACHTEN	16
8.5 UITWISSELING	17
9 VLAAMSE GEBARENTAAL	17
9.1 HET BILINGUAAL-BIMODAAAL ONDERWIJS	18
9.2 DE VLAAMSE GEBARENTAAL OPNEMEN OP DE TALENWEBSITE	18
9.3 ONDERZOEK NAAR COMBINATIEVORMEN IN HET SECUNDAIR ONDERWIJS	18
9.4 ONDERZOEK NAAR HAALBAARHEID AANPASSING EINDTERMEN	19
9.5 DIDACTIEK VREEMDE TALEN VOOR DOVEN EN SLECHTHORENDEN	19
9.6 EVALUATIE VAN DE REGELINGEN VOOR TOLKENVOORZIENINGEN	19
10 OETC	19
11 EUROPA IN VLAANDEREN	20

1 Situering

De minister van Onderwijs en Vorming vroeg op 10 augustus 2011 de Vlor om advies over zijn conceptnota 'Samen taalgrenzen verleggen'. Het advies werd voorbereid door de werkgroep Talen onder het voorzitterschap van Kris Van den Branden. Alle betrokken raden en commissies van de Vlor konden een inbreng doen in de discussie: de Raad Basisonderwijs, de Raad Secundair Onderwijs de Raad Levenslang en Levensbreed leren, de Raad Hoger Onderwijs, de commissie Diversiteit en Gelijke Onderwijskansen, de commissie Buitengewoon Basisonderwijs en de commissie Buitengewoon Secundair onderwijs.

De Algemene Raad formuleerde dit advies unaniem.

2 Inleiding

De conceptnota 'Samen taalgrenzen verleggen' sluit aan bij de initiatieven uit de talenbeleidsnota van de vorige minister van Onderwijs¹. De nota bouwt hierop verder en zorgt voor verdieping en verbreding naar andere beleidsdomeinen. Zij sensibiliseert voor talenonderwijs en ondersteunt al wie op het terrein werkt aan een voortdurende versterking van het talenbeleid in de scholen. De conceptnota bevat echter geen stand van zaken van de uitrol van de initiatieven uit de vorige legislatuur.

Heel veel scholen, al dan niet met ondersteuning van de pedagogische begeleidingsdiensten, werken dag na dag aan een intensieve ondersteuning van de talenontwikkeling van hun leerlingen. Bovendien zoeken en vinden veel lerarenopleidingen manieren om de talencompetenties van jonge leerkrachten te verbeteren. Pedagogische begeleidingsdiensten en nascholingsdiensten ontwikkelen programma's om deze positieve evoluties op het terrein te ondersteunen.

Toch blijft er een probleem met het Nederlands van een aanzienlijk deel van de leerlingen. Een voortdurende en doorgedreven zorg voor dat Nederlands blijft een belangrijke voorwaarde om de kansen op een volwaardige participatie aan de samenleving voor alle leerlingen te garanderen. Daarom verheugt de Vlor zich over de duidelijke positionering van het Nederlands in de conceptnota en sluit hij zich aan bij de grote zorg van de minister voor dat Nederlands.

Daarnaast sluit de Vlor zich aan bij het grote belang dat de conceptnota hecht aan meertaligheid en verheugt hij zich over de aandacht voor de thuistalen en de vreemde talen. Net als de minister vindt de Vlor dat de thuistaal van leerlingen een bron is van rijkdom en een voedingsbodemp voor de ontwikkeling van de taalvaardigheid van kinderen en jongeren, zowel voor Nederlands als voor andere talen. De Vlor vindt ook de vroege aandacht voor talenontwikkeling in de schoolloopbaan van het kind en de verbindingen met andere beleidsdomeinen positief.

De Vlor onderschrijft dus in grote lijnen de algemene visie op talenbeleid zoals die in de conceptnota is opgenomen. Toch heeft hij moeite met het kader dat de minister uittekent, omdat dat niet altijd spoort met deze visie op talenbeleid. Zo kan de Vlor zich helemaal vinden in de visie van de minister op een integraal taalbeleid, maar vindt hij dat de minister niet consequent is in de uitwerking en de concretisering van die visie. Daarin wordt taal nog al te vaak beschouwd

---

¹ Vandenbroucke, Fr. (2007). *De lat hoog voor talen in iedere school. Goed voor de sterken, sterk voor de zwakken.*

als een vak apart. De Vlor vindt dat scholen permanent en vakoverschrijdend aan taal moeten werken.

3 Algemene opmerkingen

3.1 Basisvorming

De Vlor deelt de overtuiging van de minister dat onderwijs best ambitieuze leerresultaten nastreeft. De raad merkt echter op dat de overheid de basisvorming voortdurend verzwaart. Zo voegt de conceptnota bijkomende talen toe en worden de eindtermen alsmaar ambitieuzer geformuleerd. Volgens de Vlor mag een verzwaring van de basisvorming de vrije ruimte voor de onderwijsverstrekkers niet hypothekeren. Zij mag ook het risico niet vergroten dat een groep leerlingen het leerplichtonderwijs verlaat zonder kwalificatie.

De Vlor vraagt de overheid opnieuw en met aandrang om, in afwachting van de uitkomst van het debat over de algemene vorming, niet meer te sleutelen aan de basisvorming in het secundair onderwijs.^{2 3}

De Vlor vindt trouwens dat de conceptnota al te vaak de voorstellen over de hervorming van het secundair onderwijs als verworven beschouwt. De raad blijft zich verzetten tegen de verplichte taaltest voor Nederlands bij het begin van het secundair onderwijs.⁴ Bovendien is er helemaal nog geen eensgezindheid over de invoering en de inhoud van een differentiatiepakket.⁵

De raad vindt dat alle discussies over ingrijpende maatregelen voor het secundair onderwijs thuis horen in de globale discussies over de hervorming van het secundair onderwijs.

3.2 Pedagogische vrijheid

De Vlor verwacht van de overheid dat zij een duidelijk beleidskader uittekent, in overleg minimumdoelstellingen bepaalt onder de vorm van eindtermen of ontwikkelingsdoelen en de nodige middelen voorziet om de autonome professionele inbreng van scholen en hun teams en van de pedagogische begeleidingsdiensten te faciliteren. Scholen en leerkrachten zijn zelf verantwoordelijk voor de manier waarop zij dit talenbeleid gestalte geven in hun school. De pedagogische begeleidingsdiensten kunnen hen hierbij ondersteunen. De overheid kan niet bepalen hoe zij die doelen moeten bereiken, zij moet wel de kwaliteit van de uitvoering van het talenbeleid op schoolniveau bewaken.

De minister houdt in deze conceptnota onvoldoende rekening met deze taakverdeling. Zo vindt de Vlor dat:

- de overheid het gebruik van een talenportfolio niet kan verplichten;⁶

---

² Vlaamse Onderwijsraad, Raad Secundair Onderwijs. [Advies over het rapport van de commissie Monard](#), 21 januari 2010, p. 9.

³ Vlaamse Onderwijsraad, Raad Secundair Onderwijs. [Advies over de oriëntatienota over de hervorming van het secundair onderwijs](#), 10 februari 2011, p. 9.

⁴ Vlaamse Onderwijsraad, Raad Secundair Onderwijs. [Advies over de oriëntatienota over de hervorming van het secundair onderwijs](#), 10 februari 2011, p. 13.

⁵ Vlaamse Onderwijsraad, Raad Secundair Onderwijs. [Advies over de oriëntatienota over de hervorming van het secundair onderwijs](#), 10 februari 2011, p. 14-15.

⁶ Zie ook 4.9.

- de overheid de scholen niet kan verplichten om een taalcoördinator aan te duiden;⁷
- de beschrijving hoe basisscholen kunnen inzetten op de realisatie van een positieve leerwinst Nederlands⁸ een brug te ver is op vlak van de pedagogische vrijheid;
- uit het zeer strikte kader dat de overheid wil opleggen aan secundaire scholen die aan de slag willen met Content and Language Integrated Learning (CLIL) weinig vertrouwen blijkt in de professionaliteit van leerkrachten en schoolteams;⁹
- de keuze voor competentieontwikkelen onderwijs hier, net zoals in de voorstellen in de oriëntatienota over de hervorming van het secundair onderwijs, een methodologische keuze is die de overheid niet toekomt. Die keuze is bovendien een voorafname op de afloop van de discussie over de hervorming van het secundair onderwijs;
- de pedagogische begeleidingsdiensten en de nascholingsdiensten zelf bepalen hoe zij hun scholen ondersteunen bij de realisatie van een schooleigen talenbeleid.

3.3 Lacunes

De conceptnota is geschreven met de leerling in het gewoon basisonderwijs en het gewoon voltijds secundair onderwijs in het achterhoofd. Het is niet duidelijk of en in welke mate de voorstellen in deze nota gevolgen hebben voor het buitengewoon onderwijs en voor de verschillende vormen van leren en werken. Een visie op taal in het volwassenenonderwijs en in het hoger onderwijs ontbreekt helemaal.

De nota maakt geen onderscheid tussen verschillende doelgroepen. Voor Nederlands verglijdt de minister gemakkelijk naar ‘achterstandsdenken’ en verengt hij de doelgroep vaak tot leerlingen met een allochtone achtergrond. Hij besteedt weinig aandacht aan taalachterstand bij Nederlandstalige leerlingen.

Wat betreft vreemde talen vindt de Vlor dan weer dat de conceptnota de doelgroep te veel verengt tot de goede leerling met een rijke sociale en culturele achtergrond, terwijl de zwakkere leerlingen en de leerlingen met leerstoornissen zoals dyslexie in de kou blijven staan.

De conceptnota geeft nergens een omschrijving van wat goed en kwaliteitsvol vreemdetalenonderwijs is. Kwaliteitsvol vreemdetalenonderwijs geeft volgens de Vlor leerlingen vaardigheden mee om zich op dit punt levenslang bij te scholen. Ook andere cruciale begrippen zoals talenbeleid en Standaardnederlands worden niet gedefinieerd.¹⁰ De Vlor verwacht dat de review over talensensibilisering die hij in opdracht van de minister heeft uitbesteed, hierin meer duidelijkheid zal brengen. De raad mist in de conceptnota ook de aandacht voor praktijkgericht talenonderwijs met de nadruk op vaardigheden.

De Vlor vindt dat deze nota niet de structuur heeft van een conceptnota. Zij bevat geen expliciete doelen, geen beoogde resultaten en geen tijdpad. De nota laat ook te veel ruimte voor interpretatie, vooral omdat de algemene visie op talenbeleid, waar de Vlor zich in grote lijnen kan in terugvinden, niet altijd consequent wordt doorgetrokken.

---

⁷ Zie ook 4.6.

⁸ Zie ook 4.2.

⁹ Zie ook 6.3.

¹⁰ Talenbeleid is de structurele en strategische poging van een schoolteam om de onderwijspraktijk aan te passen aan de taalleerbehoeften van de leerlingen om hun algehele ontwikkeling te bevorderen en hun onderwijsresultaten te verbeteren.

De Vlor betreurt dat bij de goedkeuring van de conceptnota door de regering expliciet vermeld werd dat deze goedkeuring geen financieel of budgettair engagement inhoudt. Dit gebrek aan middelen legt een zware hypotheek op de haalbaarheid van de ambities van de minister.

4 Over de niveaus heen

4.1 Sleutelcompetenties

In deze conceptnota wordt de Europese sleutelcompetentie 'communicatie in de moedertaal' vervangen door 'communicatie in de officiële omgevingstaal' als de eerste sleutelcompetentie. Volgens de Vlor is deze omschrijving problematisch. Wat is bijvoorbeeld de 'officiële omgevingstaal' in Brussel?

De raad vraagt om de sleutelcompetentie 'communicatie in de officiële omgevingstaal' te vervangen door 'communicatie in de instructietaal: het Nederlands', zoals hij al voorstelde in zijn advies op de vorige talennota. Voor een aanzienlijk aantal leerlingen verschilt de instructietaal immers van de moedertaal.

4.2 Standaardnederlands

De Vlor onderschrijft de prioriteit die de conceptnota geeft aan het Standaardnederlands. De raad vindt dat deze term niet alleen kan verwijzen naar kennis, maar ook naar vaardigheden. Standaardnederlands is ook niet statisch en evolueert in de tijd.

Volgens de Vlor is er geen rechtstreeks verband tussen dialect en taalarmoede zoals de nota lijkt te suggereren. Standaardtaal is één van de vele variëteiten die een taal rijk is. Dialecten zijn andere variëteiten van diezelfde taal. Niet de variëteit van de taal bepaalt de rijkdom van een taal, maar de reikwijdte en het gebruik dat er van gemaakt wordt.

4.3 Thuis taal

De Vlor verheugt zich over de prominente aanwezigheid van de thuishalen in deze conceptnota. Met de minister beschouwt de Vlor de thuis taal van leerlingen als een bron van rijkdom en een voedingsbodem voor de ontwikkeling en de ontwikkeling van talenkennis.

De Vlor betreurt dat de minister deze positieve houding ten opzichte van thuishalen niet altijd consequent doortrekt. Zo stelt hij voor dat leerlingen alleen kunnen deelnemen aan het naschoolse aanbod van hun thuis taal indien zij voldoende Nederlands kennen. Een goede beheersing van een rijke thuis taal kan echter net een middel zijn om taalvaardigheden in het Nederlands te verbeteren. De Vlor verwijst hiervoor naar de experimenten met thuis taal die vandaag in Gent lopen. De raad vindt dat de thuis taal kan gebruikt worden in functie van goed onderwijs en als dit gebruik bijdraagt tot een betere kennis van het Nederlands.

4.4 Meertaligheid

De Vlor onderschrijft het grote belang van meertaligheid. Een ruime talenkennis geeft mensen meer kansen en mensen die het sociaal-economisch goed doen, krijgen meer kansen om hun talenkennis te oefenen en voortdurend te verbeteren. Meertaligheid is noodzakelijk voor

maatschappelijke participatie in een wereld die steeds meer geglobaliseerd is. Een minimale kennis van twee bijkomende vreemde talen, zoals Europa aanbeveelt, is voor de Vlor een wenselijke en aanvaardbare doelstelling.

Meertaligheid is meer dan een economische noodzaak en een sociale meerwaarde. Meertaligheid heeft ook een culturele meerwaarde. Voorwaarde is dat zij geen aanleiding geeft tot een toename van de ongekwalificeerde uitstroom. Zij is alleen haalbaar als ze wordt ingebed in de specificiteit van de verschillende studiegebieden en studierichtingen.¹¹ Naar aanleiding van de discussie over de nota 'De lat hoog voor talen', hield de overheid rekening met die bezwaren door in de basisvorming voor BSO-richtingen één vreemde taal op te nemen. De Vlor meent dat het van weinig consistent beleid zou getuigen als deze maatregel in zulke korte termijn zou worden aangepast.

De Europese aanbeveling preciseert niet welke talen we moeten kennen. De Vlor vindt dat dit het Frans en het Engels moeten blijven en dit voor alle leerlingen, ongeacht de studierichting die ze volgen.

4.5 Afstemming tussen binnen- en buitenschoolse talenstimulering

De Vlor beaamt dat Nederlands in de vrije tijd een plaats moet krijgen en pleit uitdrukkelijk voor een niet-schools Nederlandstalig vrijetijdsaanbod. Animatoren moeten daarin ondersteund worden. Deelname aan dit aanbod kan nooit opgelegd worden.

De Vlor vindt het een goed idee om hiervoor de krachten te bundelen vanuit verschillende beleidsdomeinen. De minister wil dit realiseren door met de belendende beleidsdomeinen een charter af te sluiten. De Vlor vreest echter dat een charter op Vlaams niveau weinig effect zal hebben op de samenwerking op het terrein. De overheid kan die bundeling van krachten beter faciliteren door:

- initiatieven te ondersteunen die lokale gemeenschappen in dit verband nemen;
- het verenigingsleven te betrekken bij het samenwerkingsinitiatief over 'voorleescultuur' tussen Onderwijs, Welzijn en Cultuur. De Vlor vindt die samenwerking met de openbare bibliotheken erg belangrijk. De bibliotheken moeten ook gestimuleerd worden om boeken aan te kopen in de thuistalen. Werken aan leesplezier vraagt niet alleen interventies bij kinderen. Ouders die met plezier lezen, zullen die gewoonte overbrengen naar hun kinderen;
- de integratiesector te betrekken bij het overleg met de organisaties die taalondersteunende activiteiten organiseren over de toegankelijkheid van hun activiteiten voor de doelgroepen van de integratiesector.

De Vlor vindt een goed taalaanbod Nederlands voor jonge kinderen in de media erg belangrijk. Het plan om in de Vlor een gestructureerd overleg op te zetten tussen de VRT en de onderwijspartners, kan bijdragen tot een voortdurende aandacht voor de kwaliteit en het behoud van dit aanbod.

---

¹¹ Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. [Advies over de talennota 'De lat hoog voor talen in iedere school'](#), 11 januari 2007, p. 3.

De Vlor vraagt aan Kind en Gezin om zijn preventieve gezinsondersteuning voor de taalontwikkeling door ouders uit te breiden.

4.6 Taalcoördinatoren

De aanstelling van een taalcoördinator kan in sommige scholen een goed idee zijn, maar is slechts één van de manieren waarop een school een talenbeleid kan implementeren. De Vlor vindt dat de overheid niet kan opleggen dat alle scholen een taalcoördinator aanduiden. De overheid moet wel faciliteren dat elke school vanuit haar eigen context een gecoördineerd talenbeleid voert en op een geïntegreerde manier aan taal werkt. Het is de taak van de pedagogische begeleidingsdiensten om hen daarbij te ondersteunen. Leraren moeten kunnen omgaan met taaldiversiteit; dit behoort nu al tot de basiscompetenties.

De verplichting om een taalcoördinator aan te duiden, zal bovendien opnieuw zorgen voor planlast. De Vlor kan ook niet aanvaarden dat een leerkracht, in dit geval de taalcoördinator, de taak krijgt om bij collega's ontbrekende taalcompetenties te detecteren en te zoeken naar de gepaste nascholing.

4.7 Talenbeleidsplan

De Vlor gaat akkoord met het principe dat elke school een talenbeleid moet hebben, zoals scholen een beleid moeten hebben voor al hun opdrachten. Een talenbeleidsplan gaat over meer dan eindtermen realiseren. Het talenbeleid moet een geïntegreerd deel zijn van het globale beleid van een school.

De school moet een totaalbeleid voeren, waarin taal net als zorg en gelijke kansen een plaats heeft. De manier waarop een school werkt aan taal hoort bijvoorbeeld in het basisonderwijs thuis in het schoolwerkplan, net zoals werken aan gelijke onderwijskansen.

Wat het kwaliteitsdecreet nu aan scholen vraagt in verband met talenbeleid, is voldoende expliciet. Het is aan de inspectie om na te gaan of het effectief gebeurt.

4.8 Testen

De Vlor vindt met de overheid dat de kansen van kinderen positief beïnvloed worden als zij deelnemen aan het kleuteronderwijs. Voor zijn standpunt over de taalscreening bij de overgang van het kleuteronderwijs naar het lager onderwijs verwijst hij naar zijn advies over de toelatingsvoorwaarden tot het gewoon lager onderwijs.¹²

De Vlor vraagt zich wel af wat er gebeurt met de kinderen die niet slagen voor deze test. Hij vindt dat deze kinderen die niet konden instromen in het eerste leerjaar extra ondersteuning moeten krijgen in het kleuteronderwijs om in het lager onderwijs over voldoende vaardigheden in het Nederlands te beschikken om te starten met een maximale kans op succes. Uitsluitend 'in kaart brengen' van de doorstroming van die specifieke doelgroepen volstaat niet.

---

¹² Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. [Advies over het voorontwerp van decreet houdende de toelatingsvoorwaarden tot het gewoon lager onderwijs en de engagementsverklaring tussen school en ouders in het basis- en secundair onderwijs](#), 25 september 2008, p. 1-3.

De Vlor erkent dat de kennis van het Nederlands als instructietaal van cruciaal belang is voor het schoolsucces van leerlingen en dat er op sommige plaatsen echt een probleem is met die kennis bij de aanvang van het secundair onderwijs.

De raad is er echter niet van overtuigd dat de verplichting om alle leerlingen bij de aanvang van het secundair onderwijs te testen op hun kennis van het Nederlands, bijdraagt tot de oplossing van dit probleem. Scholen moeten de vrijheid hebben om hun leerlingen te screenen op hun kennis van het Nederlands. Een screening is niet meer dan een momentopname. Het bezit van een getuigschrift basisonderwijs en een goed gedocumenteerd overgangsdossier kan de leerkrachten van het secundair onderwijs veel meer informatie verschaffen over de kennis van het Nederlands bij alle leerlingen die starten in het secundair onderwijs.¹³

Testen op zich zal nooit de slaagkansen verbeteren. Het is vooral belangrijk wat na die testen gebeurt. Het behoort niet tot de taak van het CLB om, zoals de minister voorstelt, leerlingen met een slecht resultaat diepgaander diagnostisch te testen en een voorstel tot remediëring te doen. Een slecht resultaat op een screening moet volgens de Vlor niet automatisch leiden tot een remediëringstraject. De Vlor pleit voor een permanente monitoring en evaluatie van de taalcompetenties van leerlingen. Hoe de school dat doet, behoort tot haar pedagogische vrijheid.

Kortom, de Vlor vindt dat de overheid scholen niet kan verplichten om al hun instromers te screenen op hun taalkennis Nederlands. Hij pleit voor een grondig onderzoek dat nagaat wat elk onderwijsniveau op dat vlak verwacht van de instromers uit het vorige onderwijsniveau.

4.9 Talenportfolio

De Vlor vindt dat de overheid het gebruik van instrumenten die de taalcompetenties van leerlingen documenteren, moet faciliteren. Een talenportfolio is echter slechts één van de mogelijke instrumenten om dit te doen. De raad is ook geen voorstander van een afzonderlijk instrument om taalcompetenties te documenteren en vindt dat dit concept nu nog niet rijp genoeg is om het al te veralgemenen.

4.10 Experimenten

De minister vermeldt in de conceptnota de experimenten die hij zal opzetten in negen scholen - waarvan telkens drie in Brussel - Antwerpen en Gent, die inspirerend kunnen zijn voor andere concentratiescholen. Hij motiveert echter niet waarom hij kiest voor deze experimenten.

De Vlor vraagt zich af waarom de minister deze experimenten in de talennota opneemt. Werken aan onderwijsachterstand van allochtone leerlingen is meer dan werken aan taalachterstand. Taal is wel de sleutel om te werken aan onderwijsachterstand. De Vlor hoopt dat deze experimenten rekening houden met de resultaten van bestaand onderzoek naar verschillen in leerwinst tussen verschillende concentratiescholen en wijst op het belang van een nulmeting tijdens het schooljaar dat aan het experiment voorafgaat. Het zal ook moeilijk zijn om na te gaan wat het afzonderlijk effect is van de experimenten en wat het effect is van andere initiatieven zoals het inschrijvingsrecht en projecten zoals 'School in zicht'.

---

¹³ Vlaamse Onderwijsraad, Raad Secundair Onderwijs. [Advies over de oriëntatienota over de hervorming van het secundair onderwijs](#), 10 februari 2011, p. 13.

4.11 Ouderbetrokkenheid

De verwijzingen naar ouderbetrokkenheid in de conceptnota houden geen rekening met de verschillen in ouderbetrokkenheid tussen het gewoon basisonderwijs en het gewoon secundair onderwijs en tussen het gewoon onderwijs en het buitengewoon onderwijs. Er zijn op dit vlak nochtans zeer grote verschillen waarmee de overheid rekening moet houden.

De Vlor verwijst hier naar de hefboomen om de relatie tussen gezin en school te optimaliseren die hij uitwerkte in zijn probleemverkenning over de verhouding tussen gezin en school.¹⁴

De maatregel om ouders te verplichten om de engagementsverklaring te ondertekenen over een positief engagement tegenover de onderwijstaal, heeft niet gewerkt. Zowel de deelname van leerlingen aan taalstimulerende activiteiten buiten de school als de deelname van ouders aan lessen Nederlands, is voor ouders moeilijk te realiseren omwille van praktische problemen. De Vlor vraagt aan de overheid om zich opnieuw te bezinnen over de ondertekening van de engagementsverklaring en te zoeken naar een andere manier om ouders uit te nodigen tot een positief engagement ten aanzien van de onderwijstaal. Hij verwijst in dit verband naar zijn advies over die engagementsverklaring.¹⁵

De minister wil daarbovenop van anderstalige ouders het engagement vragen om hun kinderen zoveel mogelijk met een kwaliteitsvol Nederlandstalig aanbod buiten de school in contact te brengen. Voor de Vlor kan dit bijvoorbeeld onder meer de richting woordkunst zijn van het DKO. De Vlor wijst er op dat deelname aan Nederlandstalig aanbod buiten de school gewoonlijk geld kost. Dit is vaak een probleem voor deze ouders. Bovendien is er in sommige regio's een tekort aan Nederlandstalig vrijetijdsaanbod. Daarom vraagt hij aan de overheid om de toegang van deze kinderen tot dat aanbod ook, maar niet alleen, financieel te faciliteren langs de aanbodszijde.

De Vlor gaat principieel akkoord met het voornemen van de minister om de bestaande projecten met taallessen Nederlands aan ouders op de school van hun kinderen een meer structureel karakter te geven. Voorwaarde is wel dat de betrokken centra op de nodige omkadering kunnen rekenen om hier maatwerk te leveren. De raad vraagt zich wel af wie dit aanbod zal organiseren en onder welke voorwaarden.

Deze initiatieven mogen echter niet verengd worden tot taal alleen. Het gaat hier ook over communicatie met de school. De Vlor vraagt zich af of het wel de taak is van leerkrachten om ouders te stimuleren om Nederlandse taallessen te volgen. Daarom kunnen deze initiatieven ook alleen zinvol zijn als de betrokken basisscholen middelen krijgen om met de centra die deze initiatieven ontwikkelen, samen te werken. Los van deze initiatieven hebben scholen nog de opdracht om helder te communiceren met de ouders.

4.12 Uitsluitend Nederlands?

De conceptnota geeft schoolbesturen de vrijheid andere talen te gebruiken in hun communicatie met ouders, zolang dit in het belang is van de veiligheid, de opvoeding en de slaagkansen van de

---

¹⁴ Vlaamse Onderwijsraad (2011). *Gezin en school. De kloof voorbij? Een verkenning*. p. 205.

¹⁵ Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. [Advies over het voorontwerp van decreet houdende de toelatingsvoorwaarden tot het gewoon lager onderwijs en de engagementsverklaring tussen school en ouders in het basis- en secundair onderwijs](#), 25 september 2008, p. 3-4.

kinderen. Hierbij kunnen zij sociale tolken inschakelen. De Vlor vraagt zich wel af wie die sociale tolken zal betalen.

Deze vrijheid is beperkt in tijd en bedoeld om ouders te stimuleren om Standaardnederlands te leren. Uit deze expliciete doelstelling en de beperking in de tijd blijkt volgens de Vlor opnieuw de dubbele houding ten opzichte van thuistaal. Er is nood aan differentiatie in functie van de context van de school in kwestie. De Vlor pleit hier voor een groeipad, geen opgelegd tijdspad. Een school moet bijvoorbeeld rekening kunnen houden met het opleidingsniveau van de betrokken anderstalige ouders. Voor allochtone ouders is de verwerving van het Nederlands trouwens geen lineair proces. De manier waarop dit proces verloopt, heeft alles te maken met praktische omstandigheden en mogelijkheden die zich op bepaalde ogenblikken in hun leven al dan niet voordoen. Dit verklaart bijvoorbeeld het succes in een aantal basisscholen van het taalaanbod Nederlands voor ouders. Door Nederlands aan te bieden in de school van hun kinderen, vallen voor veel ouders de drempels weg.

5 Basisonderwijs

5.1 Nederlands

De minister wil kinderen met een andere thuistaal die nog onvoldoende Nederlands kennen, verplichten om extra lessen Standaardnederlands te volgen buiten de gewone lessen.

De Vlor is het hier niet mee eens. Hij vraagt zich af wie dit aanbod zal verzorgen en denkt dat daardoor de belasting voor jonge kinderen te veel zal toenemen. Zeker voor anderstalige kinderen kan de feitelijke verlenging van de schooltijd erg belastend worden. De verplichte taallessen na schooltijd leggen bovendien beslag op de gezinstijd terwijl kwaliteitsvolle gezinstijd net belangrijk is voor de ontwikkeling van kinderen. Trouwens: op basis van welke norm zullen basisscholen beslissen welke kinderen een taalachterstand Nederlands hebben die noopt tot verplichte taallessen buiten de gewone lessen?

5.2 Andere talen

De Vlor maakt een onderscheid tussen talensensibilisering, taalinitiatie en formeel taalonderwijs:

- Bij talensensibilisering komt het er op aan de kinderen 'zin in vreemde talen' bij te brengen en in een breder perspectief zin, in 'het vreemde'. Talensensibilisering richt zich bewust op meerdere talen en er wordt niet geschreven of gelezen in de vreemde taal. Kinderen leren later gemakkelijk andere talen, onafhankelijk van het talenaanbod in het sensibiliseringspakket.
- Taalinitiatie is slechts op één taal gericht. Het zorgt er voor dat kinderen later vlugger de taal leren waarmee ze tijdens de initiatie kennis maken. Ze ontwikkelen spreekdurf en motivatie om de vreemde taal te leren.
- In formeel taalonderwijs besteden scholen de opgelegde onderwijstijd met als doel eindtermen te bereiken.¹⁶

---

¹⁶ Vlaamse Onderwijsraad, Raad Basisonderwijs (2008). *Frans leren in de basisschool*. p. 18-19.

De stapsgewijze aanpak van talensensibilisering in het kleuteronderwijs, taleninitiatie bij het begin van het lager onderwijs en formeel taalonderwijs op het einde van het basisonderwijs, biedt volgens de Vlor aan leerlingen optimale kansen om gaandeweg vreemde talen te verwerven. De minister vertrekt in zijn conceptnota niet van dit uitgangspunt, waardoor het niet altijd duidelijk is wat hij dan wel voorstelt.

De Vlor vindt het een goede zaak dat de minister de introductie van vreemde talen in het basisonderwijs wil faciliteren, maar hij heeft problemen met de wijze waarop dit gebeurt. Door de mogelijkheid om Frans te geven vanaf de tweede graad te beperken tot scholen waar de leerlingen het Standaardnederlands voldoende onder de knie hebben, zullen twee soorten basisscholen ontstaan. Dit zal bijvoorbeeld problemen geven als kinderen van school veranderen en tot ongelijkheid leiden bij de aansluiting met het secundair onderwijs. De Vlor vraagt zich ook af hoe de overheid de voorwaarde dat de leerlingen het Standaardnederlands voldoende onder de knie hebben, zal operationaliseren.

De mogelijkheid om formeel Frans te geven vanaf de tweede graad heeft bovendien ook gevolgen voor de competenties waarover leerkrachten in het basisonderwijs moeten beschikken en zal aanleiding geven tot een herschikking tussen de leergebieden. Daarom vraagt de Vlor om niets te wijzigen aan de regeling en aan de eindtermen die vandaag gelden.¹⁷

De Vlor heeft ook vragen bij de haalbaarheid om in het basisonderwijs, naast formeel taalonderwijs Frans, nog twee vreemde talen¹⁸ aan te bieden onder de vorm van taalinitiatie.

De Vlor vindt het ten slotte niet duidelijk of de minister de nieuwe opdracht voor de centra volwassenenonderwijs om vreemde talen aan te bieden buiten het curriculum, ook betrekking heeft op het basisonderwijs.

6 Secundair onderwijs

6.1 Nederlands

Vlor vraagt de overheid om meer te investeren in vaardigheden in een geïntegreerd talenbeleid in TSO en BSO.

6.2 Andere talen

6.2.1 Binnen het curriculum

Vanaf volgend schooljaar worden nieuwe eindtermen geïmplementeerd voor Frans en Engels. Deze eindtermen zijn al ambitieuzer dan de voorgaande. Als de minister nu opnieuw aanstuurt op een herziening die nog ambitieuzer is, dan heeft de Vlor een fundamenteel bezwaar.

De Vlor heeft ook vragen bij een uitbreiding van het talenaanbod in het secundair onderwijs naar alle talen van de Europese Unie en de talen van de BRIC-landen. Hij vindt dat de overheid binnen

---

¹⁷ De Algemene Raad was het niet eens over deze alinea. 13 leden stemden voor, 5 leden stemden tegen en 5 leden onthielden zich bij de stemming. UNIZO, VLHORA, VLIR, VSK en VVS vragen aan de minister om Frans in de tweede graad te verplichten, op voorwaarde dat de eindtermen Frans voor het basisonderwijs ongewijzigd blijven.

¹⁸ In de tekst van de conceptnota is het niet duidelijk of de minister op p. 20 voorstelt om initiatie voor Engels en Duits aan te bieden of initiatie voor Engels of Duits.

de beschikbare tijd de beperkte middelen moeten inzetten op onderwijs van de basistalen die vandaag voorkomen in het secundair onderwijs: Frans, Engels en Duits. Bovendien vindt de Vlor dat de overheid de nodige middelen moet voorzien om samenstellingen van leerlingen uit uiteenlopende studierichtingen voor deze vakken te voorkomen. Dit is nodig om het aanbod te kunnen afstemmen op de specificiteit van de studierichting die de leerlingen volgen. Daarnaast vraagt de raad wel ruimte voor veel voorkomende thuistalen van de leerlingen die vandaag in onze klassen zitten zoals Turks, Arabisch, Spaans, Italiaans,... De Vlor vraagt de overheid om dit aanbod te bespreken met de leerlingen zelf.

Volgens de conceptnota moet tegen het einde van dit jaar duidelijk worden of we ERK-niveaus voor alle taalvakken kunnen specificeren. De Vlor merkt op dat de nieuwe eindtermen voor Frans en Engels reeds geformuleerd zijn op basis van het Europees Referentiekader.

In zijn advies bij de talennota van de vorige minister onderschreef de Vlor dat het ERK een referentiekader kan zijn om niveaus van taalbeheersing te operationaliseren, op voorwaarde dat de scholen voldoende ruimte behouden om te werken aan attitudes en aan de culturele inbedding van de taal die ze aanleren.¹⁹ De raad vindt het nu nodig om opnieuw te reflecteren over de toepasbaarheid van het ERK in het leerplichtonderwijs vanuit de oorspronkelijke doelstellingen waarvoor dit kader ontworpen werd.

6.2.2 Buiten het curriculum

De Vlor is niet principieel gekant tegen de uitbouw van een kwalitatief hoogstaand aanbod Nederlands als tweede taal en vreemde talenonderwijs buiten het curriculum in het secundair onderwijs. Het blijft echter een opdracht van de school om ervoor te zorgen dat alle leerlingen goed Nederlands kennen.

De Vlor heeft ook geen principiële bezwaren om voor een aanbod buiten het curriculum de centra voor volwassenenonderwijs in te schakelen, op voorwaarde dat die centra hiervoor de nodige omkadering krijgen. Deze nieuwe opdracht voor het volwassenenonderwijs vergt ook een aanpassing aan de inschrijvingsregels. Een voordeel van de organisatie van die lessen door de centra voor volwassenenonderwijs is dat er controle is op de kwaliteit. Onderwijs aan volwassenen vergt echter een andere methodiek dan onderwijs aan leerplichtige jongeren. De Vlor vindt het niet evident dat leerkrachten die gewend zijn om aan volwassenen les te geven, meteen de juiste aanpak vinden om hun aanbod af te stemmen op leerplichtige jongeren.

De Vlor vreest dat de strenge voorwaarden die de conceptnota stelt aan dit aanbod, voor gevolg zal hebben dat dit voorstel op de meeste plaatsen dode letter blijft en dat de bijdrage die aan de ouders zal gevraagd worden, zal leiden tot bijkomende uitsluitingsmechanismen.

6.3 Content and Language Integrated Learning (CLIL)

De Vlor vindt dat CLIL een kans moet krijgen in het secundair onderwijs. De voorwaarden die de minister verbindt aan de organisatie van CLIL, zijn veel te stringent. Het kader dat de overheid biedt voor CLIL moet scholen maximaal toelaten om aan te sluiten bij het draagvlak voor CLIL in

---

¹⁹ Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. [Advies over de talennota 'De lat hoog voor talen in iedere school'](#), 11 januari 2007, punt 3 en 3.2, p. 3-4.

elke school. De Vlor vindt dat er een duidelijk draagvlak moet zijn bij de leerkrachten bij de start van een CLIL-project in een school. Dit draagvlak is immers erg belangrijk voor een succesvol CLIL. Daarnaast vraagt de raad een structurele erkenning van de extra belasting en een bescherming van de draagkracht voor de leraren die in een CLIL-project stappen.

De minister sluit CLIL principieel uit in het basisonderwijs. In zijn reactie op de talennota van de vorige minister vroeg de Vlor nochtans om, bij wijze van proef en goed ingebed in onderzoek, ook het basisonderwijs de kans te geven om met CLIL te experimenteren. Door proefprojecten met CLIL in het basisonderwijs principieel uit te sluiten, krijgt niemand de kans om de mogelijkheden van CLIL in het basisonderwijs te onderzoeken.²⁰ De Vlor vraagt opnieuw aan de overheid om in het basisonderwijs de mogelijkheid te voorzien om te experimenteren met vormen van immersieonderwijs om zo gebruik te kunnen maken van de ontvankelijkheid van jonge kinderen voor taal.

7 Onthaalonderwijs

Het onthaal van anderstalige nieuwkomers gaat over veel meer dan taal alleen. Deze kinderen hebben ook andere problemen zoals een zeer beperkte scholarisatie of trauma's als gevolg van oorlogsituaties. De Vlor neemt zich voor om op eigen initiatief een advies te formuleren over het onthaal van anderstalige nieuwkomers.

De Vlor heeft vragen bij het groot verschil in aanpak tussen het basisonderwijs en het secundair onderwijs. Voor het basisonderwijs heeft de nota het over één of twee maal vier weken onthaalonderwijs, voor het secundair onderwijs over een onthaaljaar. Als de vier of acht weken het onthaalonderwijs in het basisonderwijs niet vervangen maar er aan voorafgaan, dan moet dat duidelijker uit de tekst blijken.

De raad vraagt zich ook af hoe het onthaalonderwijs zal verlopen in het buitengewoon onderwijs.

7.1 Basisonderwijs

De Vlor kan uit de conceptnota niet opmaken door wie, hoe en op welk tijdstip het taalbad zal georganiseerd en gefinancierd worden.

De raad denkt ook dat het niet haalbaar is om kinderen in vier of acht weken helemaal klaar te stomen om gewoon de lessen te volgen in het basisonderwijs. Hij vraagt zich af wat scholen dan van die kinderen na het taalbad mogen en kunnen verwachten en wanneer deze kinderen dan in de basisschool ingeschreven worden. De Vlor vindt deze keuze voor een taalbad een contradictie met de keuze van de minister voor een integraal talenbeleid in zijn visie zoals hij die uiteenzet in het begin van de conceptnota.

De Vlor is bovendien geen voorstander van bijkomende taallessen buiten de schooltijd.²¹ De raad heeft een principieel bezwaar tegen de organisatie van dit taalbad tijdens de schoolvakantie, maar beseft tegelijk dat de organisatie tijdens het schooljaar voor gevolg heeft dat de betrokken leerlingen heel wat lessen missen.

---

²⁰ Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. [Advies over de talennota 'De lat hoog voor talen in iedere school'](#), 11 januari 2007, p. 11.

²¹ Zie ook 5.1.

De Vlor verwijst hier ook naar de opdracht van het LOP om afspraken te maken inzake de opvang, het aanbod en de toeleiding van leerlingen naar het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers en de opvolging van gewezen anderstalige nieuwkomers.²² De raad vraagt zich ook af hoe het voorgestelde vervolgtraject er zal uitzien.

7.2 Secundair onderwijs

Ook in het secundair onderwijs is de Vlor geen voorstander van verplichte extra lessen Nederlands buiten de lessen. Hij vraagt zich af waarom in dit wel erg summiere stukje in de conceptnota over het onthaalonderwijs in het secundair onderwijs niets meer wordt gezegd over de opdracht van de vervolgcoaches.

8 Leraren

8.1 De juiste taalcompetenties in de klas halen

De Vlor merkt op dat de conceptnota bijkomende eisen stelt aan de competenties van leerkrachten. Hij twijfelt niet aan de wenselijkheid van deze competenties, maar heeft vragen bij de haalbaarheid. Hij wijst op het risico dat leerkrachten zich niet meer bekwaam zullen voelen om hun opdracht uit te voeren. Er zal dus nood zijn aan bijkomende ondersteuning en professionalisering. De raad wil op dit punt niet vooruitlopen op het loopbaandebat.

De Vlor erkent de meerwaarde van native speakers in de klas. Deze mensen moeten evenwel goed opgeleid zijn, over de nodige competenties beschikken om een leerproces te begeleiden en daarvoor ook voldoende Nederlands kennen. Een ERK-niveau B2 volstaat hier op voorwaarde dat zij zich inschrijven in een groepspad naar een betere beheersing van het Nederlands.

De raad merkt op dat steeds hogere eisen gesteld worden aan kleuterleiders en onderwijzers. Een rechtstreeks gevolg van die tendens is voor de overheid dat in het basisonderwijs ook specifieke taalleraren zouden aangesproken worden. Volgens de raad loopt dit voorstel vooruit op de uitkomsten van het lerarendebat en brengt het de geïntegreerde aanpak in het basisonderwijs in gevaar. De Vlor blijft principieel vasthouden aan die geïntegreerde aanpak in het basisonderwijs, coherent met zijn visie om taalonderwijs te integreren in de andere leergebieden.

In de conceptnota stelt de minister voor om taalstimulering in een meertalige omgeving op te nemen als basiscompetentie in de opleiding van kleuterleidsters en kinderverzorgsters. De Vlor vraagt zich af wat dit concreet betekent voor deze opleidingen, waarvan de ene een hogeschoolopleiding is en de andere een beroepsopleiding.

De minister merkt terecht op dat een overheid zich niet hoeft te bemoeien met de wijze van lesgeven, maar ruimte moet creëren voor gemeenschappelijke aandachtspunten met instanties die dat wel doen. Daarbij vermeldt hij dan de pedagogische begeleidingsdiensten, terecht, maar ook de inspectie. Volgens de Vlor is dit geen taak van de inspectie.

---

²² Decreet va, 28 juni 2002 betreffende gelijke onderwijskansen-I, Artikel IV.4. 3°

De minister wil dat de taalcompetenties van leraren het voorwerp uitmaken van de functionerings- en evaluatiegesprekken tussen schooldirecties en leraren. De Vlor vindt dat de overheid dit niet kan opleggen.

8.2 Lerarenopleiding

Volgens de conceptnota zullen de diplomasupplementen van de lerarenopleidingen vanaf 2012 de taalleerresultaten van de studenten volgens het ERK vermelden. De Vlor merkt op dat dat nu al gebeurt, , maar niet onder de vorm van een ERK-niveau. De Vlor vindt het een goed idee om dat ERK-niveau te vermelden. Dit zal wel gevolgen hebben voor het evaluatiebeleid in de hogescholen.

De versmelting van de middelen van het Aanmoedigingsfonds en van de diversiteitsprojecten in de lerarenopleidingen mag volgens de Vlor niet voor gevolg hebben dat instellingen voor hoger onderwijs die geen lerarenopleiding aanbieden geen recht meer hebben op middelen uit het Aanmoedigingsfonds. De mogelijkheden tot aanwending van het Aanmoedigingsfonds mogen niet beperkt worden tot het talenbeleid. Er moet aandacht blijven voor de versmelting van de middelen van het aanmoedigingsfonds en van de diversiteitsprojecten in de lerarenopleidingen diversiteit in het hoger onderwijs.

Volgens de Vlor kan de gevoeligheid van kandidaatleerkrachten voor het belang van meertaligheid ook aangescherpt worden door middel van praktijkervaring in het bedrijfsleven. De raad vraagt meer aandacht voor stageplaatsen in het bedrijfsleven in een internationale context.

8.3 Starterstoets in de lerarenopleiding

De Vlor kan zich vinden in een 'starterstoets Nederlands' bij de aanvang van de lerarenopleiding, ook al kunnen we verwachten dat jongeren met een diploma secundair onderwijs over voldoende taalvaardigheid Nederlands beschikken. Die toets kan echter geen ingangsproof zijn en mag geen bijkomende drempel worden.

Als een instelling voor hoger onderwijs een dergelijke test afneemt, dan wordt het resultaat van die test best de basis voor een goed gesprek met de student over zijn slaagkansen, over zijn al of niet realistische visie op de eisen van de opleiding en over zijn taalbehoeften. De resultaten van zo'n test bevatten zeer nuttige aanwijzingen voor een geïntegreerd talenbeleid en worden ook best gebruikt als basis voor een traject van monitoring en remediëring tijdens de opleiding. De lerarenopleidingen moeten middelen krijgen om deze trajecten op te zetten.

Alle studenten kunnen hier baat bij hebben, maar ook cursisten die kiezen voor een specifieke lerarenopleiding vanuit het bedrijfsleven en studenten met een allochtone achtergrond krijgen hierdoor meer kansen op slagen.

8.4 Ondersteuning en nascholing van leerkrachten

De ondersteuning van leraren en scholen is een zaak van de pedagogische begeleidingsdiensten. Daarom ziet de Vlor geen heil in de integratie van VBB, BROSO, de werking van Rand & Taal en de vzw. Werkgroep Immigratie in een nieuwe fusie vzw. Deze zou niet alleen in Brussel opereren maar op termijn ook een opdracht krijgen in andere grote steden. Ook de werking van Rand & Taal is per definitie geen Brusselse aangelegenheid. De Vlor vindt dat deze discussie niet thuis

hoort in een discussie naar aanleiding van een talennota. Dit is een discussie over structuren die elders moet gevoerd worden.

De conceptnota stelt een rondetafelgesprek in het vooruitzicht met scholen die met een heterogene populatie grote leerwinst halen. De Vlor vraagt zich af hoe dit zal dat gebeuren. Hij suggereert om bij de selectie van die scholen gebruik te maken van wetenschappelijk onderzoek. Het is immers niet de taak van de overheid om bundels met goede praktijkvoorbeelden te ontwikkelen en te publiceren.

8.5 Uitwisseling

De Vlor beoordeelt de voorstellen over de uitwisseling met Franstalige leerlingen en leraren zonder meer positief. Zij maken het mogelijk dat zowel in Vlaanderen als in Wallonië voor een kortere of langere periode moedertaalsprekers worden ingezet om respectievelijk Frans of Nederlands te geven. De Vlor vraagt echter om deze uitwisselingsmogelijkheden niet te beperken tot Vlaanderen en Wallonië.

Omwille van de integrale aanpak is in het basisonderwijs het erg moeilijk om dit soort van uitwisselingen te organiseren. Uitwisselingen zijn hier wel mogelijk en zinvol als zij in de eerste plaats gericht zijn op professionalisering van de leerkracht. Dergelijke uitwisselingen moeten praktisch gericht zijn, onder meer met het oog op de uitwisseling van concrete en nuttige ervaring.

Zowel in het basisonderwijs als in het secundair onderwijs moeten uitwisselingen breed gedragen worden op schoolniveau en moeten er met betrekking tot inspraak en personeelsstatuut duidelijke garanties aan verbonden zijn.²³

9 Vlaamse Gebarentaal

De Vlor spreekt zich hier alleen uit over de grote lijnen van de voorstellen van de minister over gebarentaal. Hij neemt zich voor om hierover de discussie ten gronde te voeren naar aanleiding van een advies op eigen initiatief over het onderwijs aan kinderen en jongeren met een auditieve beperking.

De Vlor vindt het goed dat er in de talennota aandacht is voor de Vlaamse Gebarentaal. Het VN-verdrag over de rechten van personen met een handicap, legt immers de verplichting op om het aanleren van gebarentaal te vergemakkelijken en om de taalkundige identiteit van de dovengemeenschap te bevorderen. De staten die partij zijn bij het verdrag moeten de passende maatregelen nemen om leerkrachten aan te stellen, met inbegrip van leerkrachten met een handicap, die zijn opgeleid voor gebarentaal.²⁴

De laatste jaren hebben zich echter grote verschuivingen voorgedaan in het onderwijs aan dove en slechthorende kinderen. Deze verschuivingen zijn onder meer het gevolg van de vroege gehoorscreening, de vroege diagnostiek en begeleiding en het toenemend aantal dove kinderen

---

²³ .Zie ook: Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad. [Advies over de talennota 'De lat hoog voor talen in iedere school'](#), 11 januari 2007, p. 11.

²⁴ Verenigde Naties, (2006). *Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap*. Art. 24, 3 b en 4.

met een cochleair implantaat. Alles wijst er op dat deze verschuivingen zich verder zullen zetten in de nabije toekomst.²⁵

9.1 Het bilinguaal-bimodaal onderwijs

De minister wil het bilinguaal-bimodaal onderwijs stimuleren door de uitwisseling van praktijken en materialen te vergemakkelijken. Bilinguaal-bimodaal onderwijs is tweetalig onderwijs, waarbij de gebarentaal en de Nederlandse taal op een evenwaardige manier aangeboden worden. Leerkrachten die werken met dit model moeten even vlot zijn in het Nederlands als in de Vlaamse Gebarentaal.

Als gevolg van de evoluties in de opsporing, begeleiding en behandeling van auditieve beperking, is niet iedereen ervan overtuigd dat het bilinguaal-bimodaal onderwijs voor alle dove en slechthorende leerlingen ook tot de beste resultaten leidt. De Vlor vraagt om dit verder wetenschappelijk te onderzoeken alvorens volop in te zetten op bilinguaal-bimodaal onderwijs voor dove en slechthorende kinderen en jongeren.

9.2 De Vlaamse Gebarentaal opnemen op de talenwebsite

De Vlor vindt het positief dat de Vlaamse Gebarentaal een plaats krijgt op de talenwebsite. Hij heeft wel vragen over de aard van die informatie, de kwaliteitscontrole op die informatie en de toegankelijkheid van die informatie voor de betrokken doelgroep.

9.3 Onderzoek naar combinatievormen in het secundair onderwijs

De minister neemt zich voor om te onderzoeken of en welke combinatievormen, zoals clusterintegratie, in het secundair onderwijs mogelijk zijn, om dove en slechthorende jongeren maximaal te integreren.

De Vlor vindt het een goed idee om te onderzoeken of en welke combinatievormen, zoals clusterintegratie, mogelijk zijn om het onderwijs aan dove en slechthorende kinderen en jongeren te verbeteren. De raad vraagt om dit onderzoek ook uit te breiden naar mogelijke combinatievormen in het basisonderwijs. Clusterintegratie is de integratie van een groep dove en slechthorende kinderen in dezelfde 'horende' klas. Zij garandeert o.m. de contacten tussen dove en slechthorende kinderen en maakt het ook mogelijk om verschillende leerlingen gelijktijdig te begeleiden door één tolk of één GON-begeleider. Zij stelt echter problemen op het vlak van de keuzevrijheid tussen scholen, Er bestaan bovendien verschillende meningen over de invloed van clusterintegratie op de socio-emotionele ontwikkeling van de jongeren. Het is goed dat het basisonderwijs eerst werkt aan de specifieke taalverwerving van dove en slechthorende kinderen.

---

²⁵ De Raeve, L. & Lichtert, G. (2010). *De populatie slechthorende en dove kinderen in Vlaanderen anno 2010: invloed van de vroege gehoorscreening en vroege cochleaire implantatie op onderwijs en zorg*. In: Logopedie, informatiemedium van de Vlaamse Vereniging voor Logopedisten, jaargang 23 nr. 6.

9.4 Onderzoek naar haalbaarheid aanpassing eindtermen

De minister stelt voor om de haalbaarheid te onderzoeken van de aanpassing van de eindtermen voor deze doelgroep in het reguliere onderwijs.

De Vlor vraagt zich af wat de minister hiermee bedoelt en of er ook eindtermen komen voor het vak Vlaamse Gebarentaal.

9.5 Didactiek vreemde talen voor doven en slechthorenden

De minister neemt zich voor om te investeren in de ontwikkeling en de uitbouw van een didactiek vreemde talen voor doven en slechthorenden. De Vlor vraagt zich af wat in deze context een vreemde taal is. De raad vindt dat er ook onderzoek nodig is naar didactiek Nederlands voor deze doelgroep.

9.6 Evaluatie van de regelingen voor tolkenvoorzieningen

De minister neemt zich voor om in het kader van leerzorg de regelingen te evalueren voor tolkenvoorzieningen en waar nodig te versterken en te verbreden.

De Vlor verwijst in dit verband naar een recente uitspraak van een rechter in beroep die oordeelde dat de Vlaamse Gemeenschap dove kinderen een fatsoenlijke kans op 'gewoon' secundair onderwijs ontzegt omdat ze te weinig doventolkuren aanbiedt.²⁶

Daarnaast is er in het secundair onderwijs een grote nood aan schrijftolken die gesproken taal omzetten in schrifttaal. De nood aan tolkenvoorzieningen is ook veranderd als gevolg van de vroege cochleair implantaat, de nieuwe spraaktechnologie en de mogelijkheid tot afstandstolken.

De Vlor neemt zich voor om deze aspecten van het onderwijs aan dove en slechthorende kinderen eveneens ten gronde te bespreken bij de voorbereiding van zijn advies op eigen initiatief over onderwijs aan kinderen en jongeren met een auditieve beperking.

10 OETC

De Vlor betreurt dat OETC een stille dood is gestorven en vindt het vreemd om in de conceptnota toch te lezen dat 'met een consequent onderwijs de positieve effecten van OETC behouden kunnen worden'.

De raad leest in de conceptnota dat omgaan met thuistalen in het talenbeleid van het leerplichtonderwijs wordt geïntegreerd. Hij vraagt zich af of dit betekent dat OETC nog mogelijk is in het kleuteronderwijs.

De Vlor heeft het moeilijk met het voorstel om een facultatief aanbod van thuistalen mogelijk te maken tegen betaling en alleen toegankelijk voor leerlingen zonder taalachterstand in het Nederlands. Hieruit blijkt opnieuw de dubbelzinnige houding van de overheid ten opzichte van de thuistalen. Een goede kennis van de thuistaal is volgens de Vlor een voorwaarde om beter

---

²⁶ Hof van Beroep Gent, 13de kamer, 7 september 2011, 2009/AR/2424

Nederlands te leren en om gewoon beter te leren. De Vlor vindt dat het niet kan dat ouders voor dit aanbod moeten betalen.

11 Europa in Vlaanderen

Volgens de Vlor hoort ook dit voorstel niet thuis in de talennota. Bovendien blijkt het ook niet te beantwoorden aan de vraag naar een internationale school met een internationaal curriculum voor kinderen van expats,